

17. června 2007

MAPOVÁNÍ VÝSKYTU MOTÝLŮ V ČR – ROK 2006

Milé kolegyně a kolegové,

s velkým zpožděním Vás opět informujeme o dosavadním průběhu mapování denních i nočních motýlů, i o novinkách v jejich ochraně.

1. Průběh mapování

Počet vašich záznamů v databázi utěšeně narůstá - k 30. květnu 2007 obsahuje **databáze denních motýlů 240 577 údajů** (z toho 77 287 od roku 2002) - oproti loňskému roku tedy **přibylo 47 501 nových záznamů**. Stále však přicházejí nové záznamy a některé balíky dat poskytnutých v el. podobě ještě nejsou zpracovány. Odhadujeme, že v této chvíli není do databáze převedeno dalších 30 000 záznamů.

Databázování velkých nočních motýlů se rozběhlo teprve od loňského roku a v současnosti evidujeme v databázi **29 294 záznamů** (z toho 6 527 po roce 2001). Stále však ještě nejsou zpracovány údaje z nejvýznamnějších faunistických prací (např. základní díla od Sternecka a Skaly a mnoho dalších), ty budou přepisovány v druhé polovině letošního roku.

Nejpříjemnějším překvapením je **obrovský nárůst počtu mapovatelů**, kteří zasílají své údaje po roce 2001. Aktivních zájemců o mapování vzrostl oproti loňskému roku o víc jak polovinu! **V současnosti evidujeme 302 mapovatelů** (oproti 136 na počátku roku 2006), z nich je však 62 fotografů lepidopterologů-začátečnicků, kteří nám zasílají hlavně své lokalizované fotografie motýlů.

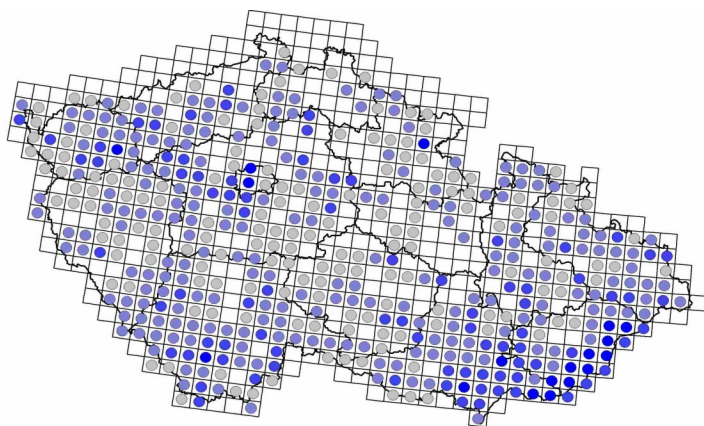
V roce 2006 jsme zintenzívnili organizování **výpisů sbírkových údajů k denním i velkým nočním motýlům z českých muzeí**. Dosud se podařilo zpracovat (údaje však ještě nejsou většinou převedeny do databáze) tato muzea: Regionální muzeum Valaška ve Vsetíně (přepsali L. Spitzer a P. Dufková), Moravské zemské muzeum v Brně, muzea v Jihlavě, České Lípě, Rychnově nad Kněžnou (zpracovali O. Jakeš a J. Šumpich), Znojmě (Z. Fric, M. Konvička). V současnosti se zpracovávají sbírky v muzeích v Č. Budějovicích (M. Zapletal), Hradci Králové (J. Zámečník, M. Mikát a B. Mocek), Mikulově (O. Jakeš) a Pardubicích

(J. Šumpich). Na přelomu roku plánujeme práce v dalších muzeích (např. Vlastivědné muzeum v Olomouci – J. Darebník, první práce v Národním muzeu v Praze – J. Šumpich, muzea v Opavě a Ostravě – J. Beneš). **Jestliže má někdo z vás zkušených lepidopterologů zájem o přepisování muzejních sbírek (např. v místě svého bydliště), tak se prosím ozvěte.** Na požádání zašleme podrobné pokyny.

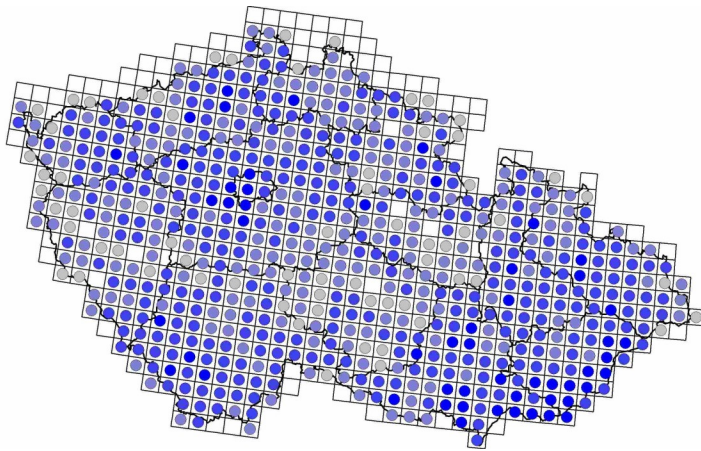
Začali jsme též s přepisováním výpisů Vašich soukromých sbírek a terénních zápisků (výpisy či kartotéky poskytl např. pánové Jan Skyva, Albert Gottwald, Milan Janovský, Alois Pavlíčko, Petr Číla a další). Jsme ochotni zajistit zkopírování vašich originálních záznamů, jež si vedete, případně Vám xerox-kopie proplatit. Práci na přepisování velmi rozsáhlých sbírek jsme v omezené míře ochotni finančně kompenzovat.

Od roku 2006 shromažďujeme a databázuje také údaje k čeledím vřetenuškovití – Zygaenidae (zde však řada údajů, především k podčeledi zelenáčkovití – Procridinae, vyžaduje revizi specialisty) a **drvopleňovití – Cossidae** (nedopatřením jsme tuto čeleď do původního škrtačích listu nezařadili). **Uvítáme záznamy o výskytu k těmto čeledím v jakékoliv formě** (např. rukopisné záznamy, či v el. podobě ve wordu či excelu). Začali jsme též se shromažďováním údajů k našim nejpočetnějším čeledím velkých nočních motýlů – píd'alkovitým (Geometridae) a můrovitým (Noctuidae). Tyto záznamy však z kapacitních důvodů dosud nedatabázuje, časem však určitě začneme.

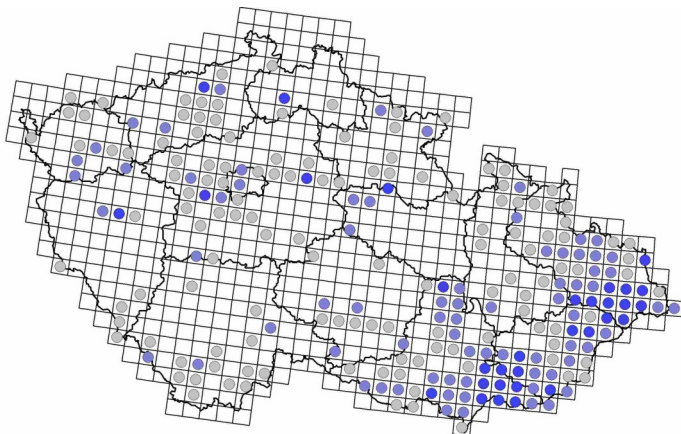
Aktualizovaná mapka stavu prozkoumanosti od roku 2002 k denním motýlům ukazuje následující mapka; intenzita barvy pole odpovídá počtům záznamů (nejsvětější: do 10, dále pak do 100, do 1000 a nejtmaší nad 1000 záznamů).



Aktualizovaná mapka stavu prozkoumanosti za všechna mapovací období do současnosti (2006) k denním motýlům; intenzita barvy pole odpovídá počtům záznamů (nejsvětlejší: do 10, dále pak do 100, do 1000 a nejtmaší nad 1000 záznamů).



Mapka – velcí noční motýli – dosavadní přepsané údaje za všechna mapovací období do roku 2006; vysvětlivky k počtům záznamů identické jako u předchozích mapek.



a) podíváme-li se na mapek k záznamům o denních motýlech podrobněji, vidíme, že **nadále k nejméně probádaným územím patří tradičně severovýchod Krušných hor,** rozsáhlé části Domažlicka, Tachovska a Plzeňska, západní část Šumavy, Liberecko, frýdlantský výběžek, Slánsko a Žatecko, Benešovsko, Podkrkonoší, centrální část Českomoravské vysočiny, českomoravské pomezí, Šumpersko, Osoblažsko, Slezské Beskydy, značná část Hostýnských vrchů. Oblastí nedostatečně prozkoumaných po roce 2002 je více (viz druhá mapka). Z těchto regionů uvítáme jakákoliv (byť náhodná a třeba velmi stará) hlášení.

b) u **velkých nočních motýlů** je hodnocení stavu probádanosti trochu předčasné (vzhledem k tomu, že databázování je na počátku), ale již teď je zřejmé, že málo údajů pochází především z Čech (mnoho regionů je naprosto nedostatečně pokryto), z těchto oblastí bohužel bolestně chybí údaje ze současnosti (předpokládáme, že staré údaje pro většinu regionů doplníme poctivou rešerší literárních pramenů a muzejních sbírek, bez nových údajů z posledních 15-ti let však nebudeme schopni stanovit trendy v rozšíření).

2. Novinky k denním motýlům

- a) V dubnu **roku 2007 potvrzena v ČR po padesáti letech babočka vrbová (*Nymphalis xanthomelas*)** – dokladovou fotografii na východní Moravě pořídil Petr Tomáš. Z kategorie vymřelých jsme tuto babočku prozatím přeradili vzácné migranty. Na sousedním Slovensku nálezů přibývá, je tedy pravděpodobné, že se podaří i u nás najít více jedinců. Je třeba aby na Moravě mapovatelé kontrolovali pravidelně dospělce domnělé babočky jilmové (*Nymphalis polychloros*), od které se b. vrbová liší především světle hnědými nohama a bílou skvrnou v horním rohu na líci předních křídel.
- b) **Mezi druhy vymřelé bohužel i nadále řadíme:** okáče pisečného (*Hipparchia statilinus*), běláška východního (*Leptidea morsei*), okáče stínovaného (*Lasiommata petropolitana* - přes intenzivní současný výzkum v Beskydech, postrádáme jakékoliv recentní hlášení) –, hnědáška diviznového (*Melitaea phoebe*) – naposledy zjištěn jeden jedinec v roce 2004 a přes velmi intenzivní průzkum již nebyl později nalezen.
- c) **Druhy na hranici vymření s poslední lokalitou:** hnědásek osikový (*Euphydryas maturna*), okáč jílkový (*Lopinga achine*), žluťásek barvoměrný (*Colias myrmidone* – v roce 2006 přes intenzivní monitoring pozorováno méně než 5 jedinců!, tento druh je u nás bohužel největším kandidátem na vymření).
- d) **Drastický úbytek populací (již jen hrstka současných lokalit):** např. modrásci *Pseudophilotes baton*, *Polyommatus dorylas*, *P. damon*, *Maculinea arion*, perleťovec *Argynnis niobe* (oba poslední se dosud slušně drží na Vsetínsku), okáči *Hipparchia alcyone*, *H. semele*, *Hyponphele lycaon*.

K těmto motýlům uvítáme jakékoliv přesné údaje o výskytu a to i staršího data. Zároveň Vás prosíme, abyste v těchto případech nelovili dokladové exempláře do svých sbírek. Většina přežívajících populací je tak slabých, že i individuální sběr je může vážně ohrozit.

Z našeho území se prosím spokojte s dokladovými fotografiemi, případně po šetrném ověření determinace, motýly opět vypustěte do přírody.

- e) **Znovupotvrzení výskytu vzácných migrantů:** ohniváček janovcový (*Lycaena thersamon*) - jeden recentní nález na jihovýchodní Moravě, perleťovec červený (*Argynnis pandora*) - více nálezů ze současnosti.
- f) **Nadále evidujeme šíření některých druhů denních motýlů.** Jejich expanze či návrat do regionů, odtud nebyli celá desetiletí hlášeni, se zrychlila především v posledních dvou horkých letech. Jedná se o druhy: otakárek ovocný (*Iphiclides podalirius*), modrásek tolicový (*Cupido decoloratus*), okáč voňavkový (*Brithesia circe*), ohniváček černočárny (*Lycaena dispar*), modrásek štírovníkový (*Cupido argiades*), perleťovec prostřední (*Argynnis adippe*), bělopásek dvouřadý (*Limenitis camilla*), v Čechách pak bělásek ovocný (*Aporia crataegi*), na jihu Čech bělopásek tavníkový (*Neptis rivularis*), v celých Bílých Karpatech perleťovec ostružinový (*Brenthis daphne*). I k těmto motýlům pochopitelně uvítáme jakékoli další nálezy potvrzující jejich šíření. Navzdory příznivým klimatickým podmínkám však většina ohrožených druhů bohužel nadále ustupuje.

(Zejména ti z Vás, kteří lovíte na světlo, jistě pozorujete podobné návraty i u řady motýlů nočních. Stav jejich databázování ovšem dosud nedovoluje tak jednoznačné závěry, jako u denních motýlů.)

- g) U řady druhů jsou **v těchto extrémně teplých letech stále častěji zaznamenávány druhé či třetí generace.** Poprvé v ČR druhá generace ohniváčka modrolehmého (*Lycaena hippothoe*) na jihovýchodní Moravě, z dalších druhů např. batolec červený (*Apatura ilia*), okáč strdivkový (*Coenonympha arcania*), soumračník rezavý (*Ochlodes sylvanus*).

3. Další novinky

- a) Zcela nově jsme ve spolupráci s Pavlem Kepkou zprovozili **nové internetové stránky Mapování a ochrana motýlů ČR** - www.lepidoptera.cz

Kromě aktuálních informací o mapování motýlů, zde naleznete *internetový atlas všech denních motýlů ČR*. Ke všem druhům jsou připojeny částečně aktualizované texty, mapky rozšíření a fotografie preparovaných motýlů od Josefa Dvořáka z knihy Beneš et al., 2002, *Motýli České republiky: rozšíření a ochrana*, k většině druhů již také záběry motýlů z přírody od celé řady fotografů. Najdete zde také řadu velmi zajímavých odkazů, některé zajímavé

texty ke stažení - např. pdf knížky Konvička et. al., 2006, *Ohrožený hmyz nížinných lesů: ochrana a management*. Postupně bude vkládán také klíč k rozlišování obtížně určitelných druhů se zákresy determinačních znaků a další rubriky, především pro začátečníky a náhodné návštěvníky stránek.

Jsme si vědomi, že naše webové stránky mají pořád velmi daleko k dokonalosti, ale věříme, že napomohou k další prezentaci mapování a ochrany českých motýlů.

b) Narůstající agenda při mapování motýlů ČR si logicky vynutila důslednější organizaci celého mapovacího projektu. V podstatě během pár let mezi neaktivnějšími mapovateli vykristalizovala tato struktura **lokálních koordinátorů mapování motýlů**:

Jiří Beneš (Entomologický ústav AV ČR), celorepublikový koordinátor mapování motýlů, koordinátor pro severní Moravu, celorepubliková koordinace monitoringu evropsky chráněných („naturových“) motýlů, celorepubliková determinace denních a velkých nočních motýlů

Jaroslav Zámečník (Muzeum východních Čech v Hradci Králové) – koordinátor mapování a výzkumu motýlů ve východních Čechách a středním Polabí

Lukáš Spitzer (Regionální muzeum Valašska ve Vsetíně) – koordinátor mapování a výzkumu motýlů v CHKO Beskydy, širším Vsetínsku a okolí Valašského Meziříčí

Zdeněk Hanč (CHKO Blanský les) - koordinátor mapování a výzkumu motýlů v jižních Čechách

Vladimír Hula (Mendlova zemědělská univerzita v Brně) - koordinátor mapování a výzkumu motýlů v okolí Brna a širším okolí CHKO Pálava

Jan Uříčář - koordinátor mapování a výzkumu motýlů v CHKO Bílé Karpaty a širším okolí

Výše zmíněné kontaktuje (přes hlavní kontaktní adresu), pakliže se budete chtít zapojit do některých regionálních výzkumných projektů, pomoci s determinací motýlů apod.

c) Nadále běží determinační servis. Neváhejte na kontaktní adresu zasílat motýly k přeurčení, nejlépe fotografie motýlů z přírody či sbírkových jedinců elektronickou poštou.

d) Nové a staronové výzkumné projekty

Cílený monitoring „naturových“ motýlů. Povinnost dlouhodobého monitoringu vyplývá ze vstupu ČR do Evropské unie. Na objednávku AOPK Praha byly a nadále budou organizovány kontroly většiny lokalit motýlů z příloh tzv. Směrnice o stanovištích. Na projektu se podílí tým ca 40 stálých mapovatelů, koordinuje J. Beneš.

Mapování motýlů Bílých Karpat. Tříleté intenzivní mapování denních motýlů v CHKO Bílé Karpaty prováděné týmem 16-ti lepidopterologů bylo v loňském roce úspěšně završeno a Bílé Karpaty se tak staly nejlépe prozkoumaným územím v ČR. V současnosti se rozbíhá inventarizace nočních motýlů v maloplošných chráněných územích v CHKO Bílé Karpaty. Koordinace obou projektů Jan Uříčář.

Mapování motýlů v CHKO Beskydy. Minulý rok započal tříletý projekt intenzivního mapování denních motýlů v CHKO Beskydy. Prozatím prozkoumána jižní třetina území (Vsetínsko), letos probíhá výzkum ve střední části, příští rok plánován výzkum severních oblastí. Prozatím zapojeno přes 10 mapovatelů. Koordinace Lukáš Spitzer.

Druhově zaměřené projekty. Utěšený rozvoj ochranářsky zaměřeného bádání se odráží ve vzrůstající intenzitě a diverzitě projektů, zaměřených na populační ekologii, chování a stanovištní nároky jednotlivých druhů. Velmi potěšující je, že přibývá počet odborných pracovišť, kde se motýli intenzivně studují. Vzrůstající počet mezinárodních publikací a kvalitních výzkumných zpráv pak pochopitelně posiluje postavení motýlů v povědomí oficiální ochrany přírody, což nutně zvyšuje jejich šance na přežití.

Heslovitě uvedeme některé z těchto aktivit, zejména ty, které byly završeny publikací v mezinárodním periodiku nebo vedly ke konkrétním ochranářským opatřením.

Hnědásek květelový. Kolegyně M. Klímová dokončila fantastický projekt studia tohoto druhu na jihozápadní Moravě.

Modrásek černočárný. Budějovická skupina spolu s místními spolupracovníky zaktualizovala poznatky o výskytu v jihozápadních Čechách. Stav je hodně špatný, ale proběhla úspěšná jednání s vedením Vojenského újezdu Boletice, jež dávají druhu alespoň jakousi šanci.

Modrásek černoskrvný. Tým vedený Lukášem Spitzerem z muzea ve Vsetíně (nezaměňovat s jeho jmenovcem!) detailně mapoval populace druhu na Valašsku. Správa CHKO Beskydy si díky tomuto projektu uvědomila celoevropský význam ochrany tohoto motýla a v současnosti se intenzivně zabývá vhodnější péčí o stanoviště.

Modrásek ligrusový. Asi víte, že díky intervencím V. Huly z Mendelovy zemědělské univerzity a pracovníkům Entomologického ústavu AV ČR se podařilo pozastavit potenciálně vražedný plán pastvy ovcí na posledních moravských lokalitách. Motýl však nadále vymírá, urgentně je třeba hledat cesty, jak rozšířit obývaná území.

Modrásci rodu *Phengaris*. V časopise *Systematic Entomology* vyjde v brzké době práce dr. Frice a jeho českých a finských kolegů, v níž autoři kombinací klasických a molekulárních metod ukázali, že modrásčí rody *Maculinea* a *Phengaris* (druhy bionomicky velmi podobné, známé z orientální oblasti) patří na identickou („monofyletickou“) vývojovou větev. Protože rod *Phengaris* Doherty, 1891 byl stanoven dříve než rod *Maculinea* Van Eecke, 1915, je *Maculinea* mladším synonymem a podle pravidel zoologického názvosloví by všechny druhy tohoto rodu měly být nazývány *Phengaris*: takže *Phengaris arion*, *Phengaris nausithous*, *Phengaris teleius*, *Phengarisalcon*... zvykejme si.

Okáč skalní. V roce 2006 realizoval tým mladých badatelů z PřF Univerzity Karlovy (ve spolupráci s Biologickou fakultou Jihočeské univerzity a Univerzity v německém Trevíru) rozsáhlý výzkum ekologie okáče skalního v Českém středohoří. Ukazuje se, že tamní populace je navzdory zdánlivě velkým počtům před vymřením. Zachrání ji jen radikální rozšíření vhodného managementu (krátkostébelné stepi). O poznatky projevila zájem správa tamní CHKO, snad pomohou k efektivnější péči o stanoviště.

Okáč jílkový. Dvouletá studie týmu z budějovické Biologické fakulty a Entomologického ústavu, úspěšně završená publikací. Nároky okáče byly zohledněny při přípravě Lesního hospodářského plánu, výskyt okáče pomohl omezit plánované postřiky proti bekyni velkohlavé.

Hnědásek chrastavcový. Tohoto motýla jsme si nechali na konec, protože patří spíše k roku 2007. Nedávno totiž skončila skutečně monstrózní mapovací a značkovací akce, uspořádaná pracovníky budějovické Biologické fakulty, Entomologického ústavu, občanského sdružení Ametyst a AOPK Karlovy Vary. Na 30 pracovníků, 6 terénních týmů, 6 aut a pět ubytovacích základů rozprostřených po celém karlovarském kraji... ale též 6 návštěv pneuservisů, jedny zadní tlumiče a jedno upadlé kolo od staré Škody 120, naštěstí na prázdné okresní silnici a v minimální rychlosti. Celá operace byla dost divoká

(zejména proto, že dospělí motýli se objevili o 3 týdny dříve než v jiných letech) a shrnout její badatelské výstupy by bylo předčasné. Určitě se ale jednalo o nejrozsáhlejší ‘značkovací’ projekt ve střední Evropě, ne-li na světě, jehož výstupy nesporně přispějí k poznání a ochraně tohoto ohroženého a evropsky chráněného motýla.

Není to samozřejmě všechno – z dalších projektů bychom mohli zmínit sledování populací mokřadních modrásků rodu *Maculinea* (... tedy, vlastně, *Phengaris!*) ve východních Čechách, rozpracovaný výzkum středočeských populací okáče ovsového vedený V. Vrabcem, studie populační ekologie perleťovců (K. Zimmermann a kol.) a pravděpodobně řadu dalších aktivit, o kterých často ani nevíme, ale které kolektivně přispívají k posílení role motýlů coby modelové skupiny v ochraně přírody.

4. Ochranná negativa, pozitiva a výhledy

Vedle výše uvedených projektů, zaostřených na konkrétní opatření pro naše nejohroženější druhy, nás samozřejmě zajímá i osud ‘normálních’ motýlů v běžné krajině. Všichni víme, že největšími problémy zůstávají biologicky neutěšený náš zemědělství a lesnictví – důsledky intenzifikace, zánik tradičního extenzivního hospodaření, zánik některých lesnických metod jako výmladkových lesů, nevhodně nastavené agroenvironmentální dotace. Věci se ale posunují kupředu, byť mnohem pomaleji, než by bylo třeba.

V zemědělství dosud panuje absurdní situace: na 30 % zemědělské půdy (hlavně luk) je obhospodařováno pomocí agro-envi dotací, což představuje obrovský potenciál pro celkovou ekologizaci a obohacení běžné luční a pastevní krajiny. Dotace však zůstávají nevhodně nastaveny (až na výjimky trvá zejména povinnost dvou celoplošných sečí do roka) což, ruku v ruce s novými technologiemi (bubnové sekačky, senáž) představuje opakované genocidní zásahy do společenstev hmyzu. Místy se sice daří situaci zlepšit pomocí trpělivých jednání (pozitivní zprávy přicházejí např. z CHKO Bílé Karpaty), jinde ale ochrana přírody naráží na odmítavý postoj zodpovědných úřadů, zejména Státního zemědělského intervenčního fondu. Podle nás představují chybně nastavené dotace nevhodné zacházení s prostředky EU (dotace jsou totiž určeny i na podporu biologické rozmanitosti), situace si žádá politické řešení na vysoké úrovni.

Na pomezí zemědělství a lesnictví se objevil další potenciálně obrovský problém, dotované zalesňování nelesních půd. Z dotačních pravidel Programu rozvoje venkova totiž ‘vypadla’

podmínka souhlasu orgánů ochrany přírody se zakládáním nových lesních porostů. To otevírá prostor k masovému zalesnění posledních (nechráněných) vlhkých i suchých louček, strání a ladem ležících ruderálů a úhorů – často posledních útočišť vzácného i běžného hmyzu v jinak sterilní krajině. Nejde o akt zalesňování jako takový (v tom vlastníkům dost dobře nelze bránit), ale o to, že je dotováno z veřejných a evropských prostředků, a to pod záminkou zlepšení životního prostředí. Přitom právě zalesňování přímo ohrožuje některé kriticky ohrožené i mezinárodně chráněné druhy (modrásci r. *Phengaris*, hnědásek chrastavcový, okáč skalní). Několik institucí a organizací zvažuje podání oficiální stížnosti k Evropské komisi, což se nyní jeví jako poslední možnost.

V lesním hospodářství se situace naopak začíná lepší. Především se mění pohled na některé tradiční metody hospodaření, jako jsou nízké a střední lesy, jejichž znovu-zavedení je podmínkou dlouhodobého přežití některých našich nejohroženějších motýlů (hnědásek osikový, jasoň dymnivkový, ostruháček česvinový...), ale i brouků, rostlin či hub. Nízké a střední lesy byly oficiálně vzaty na milost coby optimální management některých stanovišť soustavy Natura 2000 – to je velmi významný průlom, jehož bylo dosaženo zejména díky motýlům. Mění se i postoj rozhodujících lesnických autorit. Mendelova zemědělská a lesnická universita řeší výzkumný úkol ohledně ekonomizace těchto metod managementu, s poptávkou po palivovém dříví souvisí i zájem jednotlivých lesních podniků. Nechceme být přehnaně optimističtí, ale pokud se podaří dokončit některé rozjednané projekty, budou výše uvedení motýli, i četné další druhy, z nejhoršího venku.

Vztahy s podniky a podnikateli. Zejména hojnějším druhům může zásadně pomoci biologicky rozumnější přístup k ozeleňování dopravních a průmyslových staveb, citlivější management naspů dálnic a železnic (ideální koridory!) či rozumně pojaté parkové úpravy. Byť se jedná o běh na dlouhou trať, objevují se první vlaštovky. Jeden z mapovatelů například navázal kontakt s Ředitelstvím silnic a dálnic, kde velmi pozitivně přijali návrh speciálních výsevů pro motýly. Velmi pozitivní je i přístup některých těžařských firem (chráněná území ve vytěžených lomech). Jsou to ovšem jen špičky ledovce, četné aktivity jednotlivých podnikatelů, farmářů či občanských sdružení zde nemůžeme ani vyjmenovat, všechny však krůček po krůčku přispívají k ochraně naší motýlí fauny.

Milé kolegyně a kolegové,

Negativní zprávy sice i nadále převažují nad zprávami pozitivními, pozitivních zpráv by však bylo podstatně méně, kdybychom ochranu přírody nemohli opřít o Vaše údaje o výskytu jednotlivých druhů a populací. Proto je třeba i nadále mapovat, mapovat, mapovat – naši partneři i oponenti budou brát ochranu motýlů vážně pouze tehdy, jestliže se budeme opírat o co nejdetailnější základní data.

Na následující straně najdete pokyny pro další mapování. Jsou identické s pokyny z loňského roku a příkládáme je zejména pro ty z Vás, kteří se do projektu zapojili nově.

Máme ještě dvě prosby.

Ta první zní, šířte slova dál. Propagujte projekt u Vašich kolegů, přátel, známých, spolupracovníků či studentů. Oceníme každý údaj, protože pouze důkladné, celoplošné a pokud možno opakované pokrytí celého území republiky umožní hodnověrné odhady trendů, nutné pro argumentaci tváří v tvář státním orgánům, podnikům či politikům.

Ta druhá souvisí s výhledem do budoucna. Zejména pro podchycení trendů běžnějších druhů v „normální“ krajině bychom do budoucna, dovolí-li to kapacitní prostředky, zahájili soustavné transektové monitorování, podobné tomu, které již po desítky let organizuje britská Butterfly Conservation Society. Monitoring sestává z pravidelných návštěv předem vybraného území někde v blízkosti Vašeho bydliště. Jedná se sice o výhled do budoucna, již nyní však je na čase sestavit realizační tým. Pokud tedy o takovou práci máte předběžný zájem, neváhejte nás kontaktovat.

V tuto chvíli nezbývá, než Vám poděkovat za Vaše údaje, za úsilí, které studiu a ochraně motýlů věnujete, a popřát Vám co nejkrásnější a nejúspěšnější zbytek sezóny, plnou krásných zážitků a radosti v přírodě.

Jiří Beneš a Martin Konvička

za Entomologický ústav AV ČR ve spolupráci se Společností pro ochranu motýlů

Pokyny pro mapování

Nadále platí, že všichni účastníci mapování obdrží aktualizovaný Atlas rozšíření, plánovaný na rok 2012, stejně jako předběžný Proatlas nočních motýlů.

Jak tedy mapovat?

- Máme zájem o jakékoli údaje denních motýlech a vybraných čeledích Macrolepidopter, od důkladných průzkumů v místě bydliště přes výjezdy do terénu po ojedinělá pozorování. Pro nové vydání Atlasu oceníme i dosud nezaslané starší údaje z Vašich pozorování či sbírek. Čím podrobnější informace typu data, početnosti a popisu stanoviště poskytnete, tím lépe, ale i neúplné údaje jsou užitečné.
- Kromě málo prozkoumaných čtverců a lokalit zasílejte i údaje z míst, kde jste již mapovali. Opakovaná hlášení ze stejných míst jsou neocenitelná při analýzách populačních trendů či změn doby letu v souvislosti s výkyvy počasí a změnami klimatu.
- I nadále upřednostňujeme klasické škrtačí listy, zasílané běžnou poštou nebo elektronicky. **Lze je rovněž stáhnout z internetové adresy <www.lepidoptera.cz>, kde naleznete mnoho dalších informací o mapování.** Oceníme ale i informace v jiných formách: hlášení formou dopisů či e-mailových zpráv, inventarizační průzkumy, kopie Vašich zápisků či zápisky přepsané do jakékoliv elektronické podoby.
- Publikující kolegy prosíme o separáty nových faunistických prací, případně o dosud nepublikované výseky rukopisů, které budou řádně citovány.
- k dispozici budou skromné finanční prostředky na skromné odměny těm kolegům, kteří by si vzali na starost další muzejní sbírky. Případní zájemci necht' se ozvou přímo J. Benešovi.
- Monitoring evropsky chráněných druhů je cennou zbraní, která může ochránit všechny druhy na jejich lokalitách. Proto se snažme vyhovět zájmu státní ochrany přírody a kdykoli některý z takových druhů objevíme, věnujme mu zvláštní pozornost. Jde zejména o popis stanoviště, zběžný odhad početnosti a mapový zákres. Jedná se o tyto druhy: jasoň dymnivkový (*Parnassius mnemosyne*), pestrokřídlec podražcový (*Zerynthia polyxena*), žluťásek barvoměnný (*Colias myrmidone*), hnědásek osikový (*Euphydryas maturna*), h. chrastavcový (*E. aurinia*), okáč menší (*Erebia sudetica*), okáč jílkový (*Lopinga achine*), modrásek černoskrvrnný (*Maculinea arion*), m. očkovaný (*M. teleius*), m. bahenní (*M. nausithous*), ohniváček černočárný (*Lycaena dispar*), bourovec trnkový (*Eriogaster catax*), lišaj pupalkový (*Proserpinus proserpina*) a přástevník kostivalový (*Callimorpha quadripunctaria*). K těmto druhům uvítáme i starší sbírková data bez detailní lokalizace.
- Neopomíjete ani další ohrožené druhy, a nakonec ani druhy hojné, neboť každý údaj přispívá k důkladnějšímu poznání a ochraně našich motýlů.

POKYNY PRO DALŠÍ MAPOVÁNÍ – CO MŮŽEME NABÍDNOUT

Kromě budoucího Atlasu a pocitu užitečné a současně zajímavé práce toho nemůžeme nabídnout mnoho. Něco se však přece jen najde.

- Především jsou mapovatelům dostupná data z databáze. Vyhrazuji si jen, aby sloužila pro nekomerční vědecko-faunistickou nebo ochrannou práci (včetně

prací studentských) a nemůžeme poskytovat citlivé údaje (komerčně zajímavé druhy s posledními lokalitami apod.).

- **I nadále provozujeme „určovací servis“.** Můžete posílat fotografie, elektronické fotografie, či usmrcené motýly obtížnějších druhů (nejlépe nepreparované v sáčku). V případě, že máte dokladové exempláře již preparované ve své sbírce a nechcete riskovat jejich poškození při posílání poštou, můžete zasílat v sáčcích pouze odlomené zadečky jednotlivých exemplářů.
- **Těm, kteří pravidelně zasílají svá data, zařídíme celorepublikové potvrzení o monitoringu ohrožených motýlů od Agentury ochrany přírody,** které vám umožní mapování motýlů v chráněných územích. V žádném případě však s tímto povolením nesbírejte motýly pro komerční účely.
- Abychom Vás ušetřili od výdajů se zasíláním Vašich údajů, zahajujeme systém „sběrných míst“ na entomologických výměnných dnech (v Českých Budějovicích a Praze). Zájemci mohou na tyto akce přinést vyplněné škrtačí listy, případně si vyzvednout listy nové.
- Díky zaměstnání v Entomologickém ústavu v Českých Budějovicích máme nadstandardní přístup k zahraniční literatuře, zejména časopisecké. Zájemcům rádi poskytneme články v elektronické podobě, případně výpisy z databází Web of Science a Zoological Records ke konkrétním tématům. Cennější či starší literaturu bohužel musíme řešit případ od případu. Budete-li mít zájem o větší množství materiálu, případně o práci přímo v knihovně, rádi Vás po předběžné dohodě uvítáme a umožníme Vám ubytování za vskutku lidovou cenu.
- Bude-li to v našich silách, rádi Vám poradíme s Vašimi vědeckými a ochrannými projekty, opět včetně studentských prací, a samozřejmě rádi zodpovíme Vaše dotazy.
- Těm kolegům, kteří vlastní rozsáhlé sbírky, můžeme pomoci s jejich elektronickou evidencí, a to určitě radou, do budoucna a v mezích možností pak i finančně či osobně, „vypůjčením“ zapisovatele či zapisovatelky.

Vaše údaje, stejně jako dotazy, připomínky a požadavky, zasílejte BUĎTO e-mailem na adresu

info@lepidoptera.cz

NEBO klasickou poštou na adresu:

Mapování motýlů ČR
Jiří Beneš a Martin Konvička
Oddělení ekologie a ochrany přírody
Entomologický ústav AV ČR
Branišovská 31
370 05 České Budějovice